

Christianizace Evropy (jaro 2018)

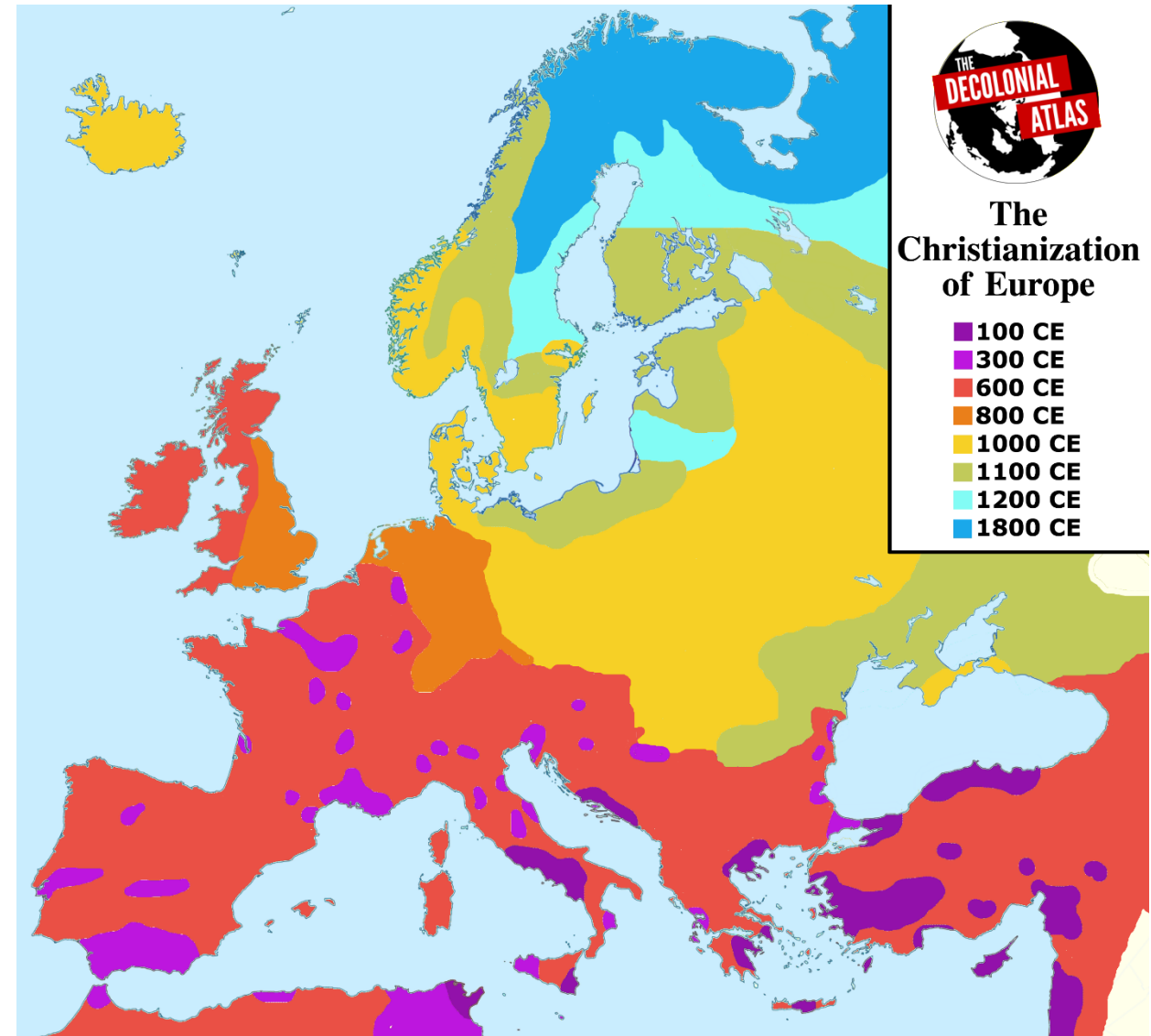
**Základní pojmy, koncepty a charakteristiky
christianizace Evropy**

Termíny a koncepty

- konverze (akt přijetí víry) vs. christianizace (proces internalizace hodnot)
- christianizace zdola (komunita vyvíjí tlak na vládcu) vs. shora (vládce tlak na poddané)
- christianizace zevnitř (říše, státu) vs. zvenčí (podmaněním, dobytím)

Geografie christianizace

- nejdříve politická centra (města, pobřeží)
- nejpozději a nejméně efektivně odlehlé a špatně kontrolované oblasti (rurální venkov, nezávislá území, nomádské prostředí)

100-1800 n.l.

Efekty christianizace

- urychlení integračních procesů na kontinentu
- křesťanství návaznost na „římanství“
- častým rysem import:
 - kamenné architektury,
 - mincovnictví
 - literatury (včetně kodifikace právních norem)

Křesťané vs. pohanství

- 1) pohanství tolerováno (Island po 1000, Římská říše do 375)
 - 2) pohanství netolerováno, ale relativní benevolence (Itálie a Řecko po 391, Island, Irsko, Wales, Anglie, Dánsko)
 - 3) netolerance a malevolence (Německo, Polsko, Čechy, Rusko);
- odpor křesťanů primárně vůči kultu a ústředním rituálům
 - často netolerovány zvyky související s náboženstvím spíše okrajově (stravování; uspořádání rodiny; způsob pohřbu)

Pohanské reakce a revivaly

- silněji v oblastech, kam křesťanství zvenčí a nátlakem či násilím

- Prusko

- Livonsko

- Estonsko

- Slované v Polabí a Pobaltí

- slaběji v oblastech, kde christianizace zevnitř, ale politickým nátlakem či násilím

- Čechy

- Polsko

- Skandinávie

- Římská říše po 375

- absence v oblastech, kde christianizace zevnitř a relativně tolerantně vůči pohanské kultuře

- Island

- Irsko

- Británie

Křesťanská perspektiva vůči pohanství

- pohanství představuje:
 - 1) uctívání d'áblů či démonů
 - 2) uctívání stvoření místo Stvořitele
 - 3) zbožštění h'erojských předků

- při ničení idolů 2 situace, po nichž konverze domorodců:
 - 1) nic se nestalo (falešní bohové se nebrání);
 - 2) z idolu vyletěl démon (hmyz či zvíře);

Odpor pohanů ke křesťanství

- 1) rozchod se zákony a zvyky předků (Lex patriis vs. Lex christiana);
- 2) strach ze starých bohů (zajišťovali úrodu, zdraví, válečný úspěch);

Náboženský synkretismus

- příčiny:

1) strohost Kristova odkazu (pietní monoteismus + etika lásky + kult Spasitele)

2) kulturní odlišnosti židovského a „pohanského“ prostředí;

- adopce materiální kultury řecko-římského pohanství;
- antická filozofie – inspirace pro teology a apologety křesťanství
- dvojvěří (Kristus jako jeden z bohů);
- římské a germánské válečnictví – „milites Christi“ jako transformovaní „berserkové“?
- dny v týdnu dle jmen pohanských bohů
- přírodní místa (stromy, řeky, studánky) zasvěcená světcům;
- lidová magie a kalendářní rituály;
- Kristus jako Sol Invictus (svátek zimního slunovratu) + Kristovo vzkříšení (úplněk po rovnodennosti);
- intelektuální obliba pohanské mytologie;

Křesťanství a násilí

- od 12. století christianizace výhradně násilím – Polabí, Pobaltí, Laponsko, oblast Volha-Ural;
- otázka ideologických kořenů:
 - exkluzivní monoteismus
 - biblické vzory
 - misijní etnocentrismus „římanství“
 - římské protipohanské zákony (331-391)
 - násilný boj s herezemi (sv. Augustin)
 - germanizace církve (vítězství v boji = akt Božího požehnání);
 - rytířské „poutě“ a „kázání mečem“ (sv. Bernard z Clairvaux)